

політичної освіти, що фінансується із регіональних бюджетів. Також за підтримки бюджетних коштів працюють фонди, які асоціюються із провідними партіями, такі як близький до Християнсько-демократичної партії Фонд Конрада Аденауера або Фонд Фрідріха Еберта від соціал-демократичної партії. Крім того, у Німеччині працюють численні незалежні освітні центри, засновані громадськими організаціями, профспілками, церквами. Так, євангелічна і католицька академії пропонують велику кількість освітніх заходів і конференцій, які охоплюють не лише релігійну, але, насамперед, актуальну суспільну тематику. Церковні академії також мають систематичну фінансову підтримку з державного бюджету [1, с. 55–56].

Фінансуючи політичну освіту громадян, держава не має жодного впливу на її зміст. Система політичної освіти Німеччини дуже диференційована. Вона, за винятком фондів при політичних партіях, працює абсолютно незалежно. Ця система функціонує децентралізовано. Немає жодних приписів із Берліну, які б керували інститутами політичної освіти. Натомість, через Федеральний центр політичної освіти держава виділяє кошти, на які може претендувати будь-який фонд або громадський освітній заклад на найнижчому, місцевому рівні [2, с. 23].

Щодо перспектив політичної освіти в Україні постає питання – чи може німецький досвід бути корисним для країни. Звісно, німецький досвід неможливо один до одного перенести на український ґрунт. Проте, для початку українська політична еліта мала би визначити напрямок, адже держава має слугувати інтересам громадян. Нині в Україні політична освіта не має жодної системності. Вона у якості окремих курсів існує у ЗВО, дещо є і у школі, проте, в обох випадках відчувається брак навчальних посібників, дидактичного матеріалу і, власне, кваліфікованих викладачів. Семінарів і дискусійних заходів на суспільні теми поза навчальними закладами дуже мало, й відбуваються вони здебільшого завдяки грантам іноземних фондів.

Підсумовуючи це дослідження, вважаємо за потрібне запропонувати певні авторські узагальнення та висновки. Україні вкрай потрібна система політичної освіти, відповідна концепція вже створена, проте державної підтримки досі немає. Залишається сподіватися, що в Україні з'явиться політична воля, і громадянській освіті буде надана можливість повноцінного розвитку. Втім, мають бути дотримані певні застереження – політична освіта не є партійною, вона базується на надпартійних і надідеологічних засадах і має бути максимально об'єктивною. Всі концепції системи політичної освіти, які не забезпечують її незалежності, є концепціями пропаганди. Тому для початку діалогу із державними установами ініціатори політичної освіти в Україні мають чітко визначити засади. Варто виходити з того, чим політична освіта не може бути ні в якому разі, а саме – пропагандою. Більш того, перспективи незворотності демократичного шляху в Україні значною мірою залежатимуть від того, чи буде створена в країні ефективна система політичної освіти. Чи буде вона схожою на німецьку, американську чи британську, чи буде чимось зовсім новим – не так важливо. Головне – щоби вона не була явною чи прихованою пропагандою.

Література

1. *Die gymnasiale Oberstufe des Gymnasiums und der Gesamtschule*. Hrsg. Ministerium für Schule und Weiterbildung, Wissenschaft und Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen. Düsseldorf, 1999. 256 s.
2. Зав'ялов А. С. До питання про ідеологічні позиції демократичних партій НДР у перші роки розгорнутого будівництва соціалізму. *Деякі питання нової та новітньої історії*. Дніпропетровськ, 1973. С. 21–35.

УДК: 1:378+339.923

Юшкевич Юлія Сергіївна

*к. філос. н., ст. викладач кафедри філософії, історії та політології,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

JEL classification: D830; Z000

Євроінтеграція є одним із стратегічних напрямків розвитку України. Інтеграція в європейський освітній простір сприяє зближенню стандартів та підвищенню якості освіти в нашій країні. Варто зазначити, що процес євроінтеграції вимагає активної участі України у міжнародній співпраці, тому

дослідження цієї проблеми може допомогти у визначенні оптимальної стратегії такого співробітництва та реалізації міжнародних освітніх програм, виявити перешкоди для такої взаємодії. Крім того, євроінтеграція обумовлює необхідність модернізації усіх галузей суспільства, зокрема освітньої, що актуалізує пошук шляхів підготовки кваліфікованих кадрів, які відповідатимуть європейським стандартам, адже саме це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності випускників українських освітніх закладів на міжнародному ринку праці [1, с. 165]. Вищезазначене свідчить про важливість та актуальність дослідження проблеми євроінтеграції української освіти як для наукової спільноти, так і для розвитку суспільства в цілому.

Концептосфера дослідження проблеми євроінтеграції національної освіти містить широкий спектр понять, теорій, підходів і методів, які допомагають розібратися в цьому складному явищі. Понятійний апарат дослідження проблеми євроінтеграції національної освіти містить низку термінів та понять, які використовуються для аналізу та розуміння даної проблеми. Розглянемо більш докладно деякі з них.

Одним із ключових концептів дослідження є поняття «освіта», яку можна розглядати як процес передачі знань, навичок, цінностей та культурних практик від одного покоління до іншого через формальні та неформальні засоби; як соціальний процес, спрямований на формування та розвиток індивіда в суспільстві, зокрема, на його підготовку до ролей у суспільстві та економіці; як право кожної людини на доступ до якісної освіти, що є основою для розвитку особистості та суспільства; як результат навчання, включаючи знання, вміння, компетенції, а також розвиток особистості та культурні цінності, які людина отримує в процесі освіти [1, с. 165]. Ці дефініції можуть перетинатися та доповнювати одна одну, але вони відображають різні аспекти та підходи до розуміння освіти.

Іншими поняттями, до яких необхідно звернутися в контексті нашого дослідження, є «система освіти» та «національна освіта», перша з яких розуміється як комплексно організована структура установ, програм, методів та ресурсів, що забезпечує здійснення освітнього процесу у певній країні або регіоні, передбачає різні рівні, типи установ, а також різноманітні програми та методи навчання, друга – як освітній простір та система освіти, що функціонують на національному рівні у певній країні або національній території, відображають особливості та характеристики освітньої політики, ідеології, культури та традицій даної країни і відповідають потребам та вимогам її суспільства.

Також конститутивну роль у процесі дослідження проблеми євроінтеграції української освіти мають поняття «євроінтеграція» та «євроінтеграційний процес в освітній сфері». Євроінтеграція визначається як процес політичної, економічної та соціокультурної інтеграції країни у Європейський Союз (ЄС) або інші європейські структури, що передбачає виконання низки умов, стандартів та реформ, які дозволяють країні стати членом європейських інтеграційних організацій і сприяють зближенню її політики, законодавства та економіки зі стандартами ЄС, а євроінтеграційний процес в освітній сфері – як частина євроінтеграційного процесу, яка спрямована на адаптацію освітньої системи та освітніх стандартів країни до вимог Європейського Союзу та забезпечення відповідності європейським нормам і стандартам у галузі освіти, що передбачає реформи в освітній політиці, програмах навчання, системі оцінювання, управлінні освітою та інші зміни, спрямовані на підвищення якості та конкурентоспроможності освітньої системи країни.

Дослідження проблеми європейської інтеграції національної освіти містить різні філософські аспекти. Онтологічний аспект стосується природи та сутності європейської інтеграції національної освіти та передбачає вивчення основних характеристик процесу інтеграції, суб'єктів та об'єктів, що беруть в ньому участь, принципів та закономірностей, що йому властиві. Епістемологічний аспект акцентує увагу на розумінні та аналізі пізнавальних процесів, що відбуваються у зв'язку з євроінтеграцією національної освіти, зокрема, вивчення цього аспекту передбачає аналіз способів отримання та переробки знань, розвитку критичного мислення та оцінку інформації у контексті європейських стандартів. В межах соціально-філософського аспекту досліджується вплив євроінтеграції на суспільство, що обумовлює необхідність вивчення соціальних наслідків євроінтеграції, зміни структури суспільства, культурних змін та їх вплив на освітню систему; визначення ролі освіти у формуванні соціальної ціннісно-нормативної системи та громадянського суспільства, забезпеченні соціальної справедливості, культурного розвитку та міжкультурного діалогу. В межах антропологічного аспекту в якості суб'єкта та об'єкта європейської інтеграції національної освіти розглядається людина, досліджується вплив цього процесу на формування та розвиток особистості, її соціальну та культурну ідентичність, способи мислення та поведінку. Аксіологічний аспект стосується цінностей та ціннісних орієнтацій, які лежать в основі європейської інтеграції національної освіти та передбачає вивчення цінностей та цілей, що переслідуються в процесі інтеграції, того, як вони визначаються та оцінюються, і як вони впливають на формування

освітніх політик та практик. В межах морально-етичного аспекту досліджується етична сторона європейської інтеграції української освіти, включаючи етичні принципи, які керують діяльністю освітніх інституцій, питання справедливості, рівності, відповідальності та прав людини, аналізується вплив європейських цінностей на моральні установки суспільства, а також етичні аспекти міжкультурного діалогу та співпраці.

Просторово-часовий аналіз проблеми євроінтеграції української освіти, що є вкрай важливим для розуміння контексту та динаміки цього процесу, передбачає вивчення низки питань про які й піде мова далі. Розгляд проблеми європейської інтеграції національної освіти включає аналіз взаємодії та співробітництва України з країнами Європейського Союзу та іншими міжнародними партнерами у сфері освіти. Врахування регіональних особливостей української освіти, таких як рівень розвитку регіонів, етнічний та культурний контекст, може мати велике значення для успішної євроінтеграції. Аналіз проблеми на рівні окремих шкіл, вишів, областей або міст може розкрити конкретні виклики та можливості євроінтеграції в певних умовах. Вивчення історії євроінтеграційних процесів української освіти дозволяє розуміти етапи та зміни, які відбувалися в цьому напрямку протягом років. Корисним також, безперечно, буде аналіз поточного стану євроінтеграції української освіти, включаючи оцінку досягнень та вивчення викликів, що постали на сучасному етапі. Врахування тенденцій розвитку освіти та прогнозування їх впливу на євроінтеграційні процеси може допомогти визначити можливі перспективи та шляхи подальшого розвитку.

Наразі варто звернутися до ще двох підходів, які доповнюють один одного, розкриваючи різні аспекти та виміри проблеми освітньої євроінтеграції з різних філософських перспектив – діалектичного та метафізичного.

Діалектичний підхід розглядає євроінтеграцію в освіті як процес постійного розвитку та змін – це означає, що європейська інтеграція може визначатися не стільки статичними структурами, скільки постійними та динамічними змінами; дозволяє виявити протиріччя та суперечності у процесі євроінтеграції в освіті – між національними традиціями та європейськими стандартами, між індивідуальними і колективними інтересами тощо; дозволяє знайти шляхи вирішення протиріч та суперечностей у процесі євроінтеграції в освіті шляхом синтезу протилежних ідей, концепцій та підходів; акцентує увагу на постійному пошуку нових можливостей у процесі євроінтеграції в освіті.

Метафізичний підхід допомагає визначити основну мету євроінтеграційного процесу в освіті – досягнення єдності, міжкультурного взаєморозуміння, гармонії тощо; сприяє вивченню основних цінностей та ідеалів, що лежать в основі процесу євроінтеграції в освіті, включаючи такі абсолютні цінності, як свободу, рівність, справедливість, культурне розмаїття тощо; санкціонує розгляд євроінтеграційного процесу в освіті через призму трансцендентного – віру, духовність, сенс життя, що сприяє розкриттю глибинних зв'язків між освітою та духовним розвитком.

Отже, всі вище перелічені підходи, зокрема й аналіз понятійного апарату дослідження, дозволяють отримати комплексне розуміння проблеми євроінтеграції української освіти з різних точок зору та розробити ефективну стратегію для подальшого розвитку освітньої системи України.

Література

1. Юшкевич Ю. С. Модернізація освіти в умовах європейської інтеграції України. *Гілея : науковий вісник* : зб. наук. праць. 2019. Вип. 141. № 2. Ч. 2. Філософські науки. С. 165–168.